THE ACTUALITY, THE RELEVANCE AND THE UTILITY OF READING IN THE RURAL SECONDARY SCHOOL

Merima Carmen Petrovici, Nicoleta Antonia Damian
Assoc. Prof. PhD.,University of din Bucharest, PhD. student, University of Bucharest

Abstract:The study of Romanian language and literature in pre-university education mainly aims at the formation and development of communication / linguistic skills, organic conjugation and the formation of lectoral and value competencies.
Focused on various aspects of functional and rational language practice, communication skills are a prerequisite for lecturing skills development.
Reading literary works as a means of instruction and education is of particular importance in preparing young people for entry into life, choosing the profession and the pattern to follow.

Keywords: Literature, skills, competencies, lecture, didactic communication.

Motto:
„Cărţile sunt cei mai tăcuţi şi constanţi prieteni; sunt cei mai accesibili şi înţelepţi consilieri şi cei mai răbdători profesori”.
(Charles W. Eliot)

Studiul limbii şi literaturii române în învăţământul preuniversitar urmăreşte cu precădere formarea şi dezvoltarea competenţelor de comunicare / lingvistice, conjugate organic şi cu formarea competenţelor lectorale şi valorice. Centrate pe variate aspecte ale practicii funcţionale şi raţionale a limbii, competenţele de comunicare sunt o premisă pentru formarea şi dezvoltarea competenţelor lectorale. Toate împreună, se edifică şi se dezvoltă prin realizarea variatelor acte de comunicare orală şi scrisă, preconizate de demersul educaţional, pornesc de la elementara capacitate a elevului de a citi coerent orice e scris în limba română, ele implicând totodată o gamă largă de operaţii intelectuale, asigurate (la etapa şcolarizării) de activităţi didactice, prin care textul este înţeles nu doar la suprafaţa informaţiei pe care o conţine, ci şi ca o ţesătură de semne, idei şi imagini. Cât priveşte competenţele lectorale, acestea rezidă în „capacitatea elevului de a citi adecvat orice text, de a-l înţelege şi a-l interpreta prin actualizarea informaţiilor exterioare acelui text (de viaţă cotidiană, istorie, geografie, ştiinţe) şi – nu în ultimul rând – prin uzul unui instrumentar de teorie literară” [1].

Eveniment cultural – constituind altădată un privilegiu – lectura cărţilor devine în zilele noastre o activitate la îndemâna tuturor, şi după cum cerinţele societăţii o impun, ea trebuie să se constituie într-o activitate cotidiană fundamentală, deoarece contribuie la îmbogăţirea vieţii fiecăruia dintre noi. Dar, pentru ca apropierea de carte să devină o deprindere zilnică şi, mai mult, ca plăcerea de a citi să devină o necesitate dorită şi trăită, ea trebuie cultivată înainte chiar de învăţarea alfabetului, prin preocuparea permanentă a părinţilor de a-i obişnui pe copii cu frumuseţea inegalabilă a lecturilor de basme şi povestiri.

[1] Limba şi literatura română. *Curriculum pentru învăţământul gimnazial* (clasele V-IX), 2010, Chişinău, p. 9.

BDD-A29476 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:20 UTC)

Familia reprezintă deci, primul mediu de viață, social și cultural, al copilului și, prin valorile pe care aceasta le transmite, pune bazele dezvoltării sale intelectuale, morale și estetice.

Dezvoltarea gustului pentru lectură sau, altfel spus, de trezirea și educarea interesului, se realizează, prin acționarea asupra raportului dintre obiect și necesitate, asfel încât obiectul – în cazul nostru cartea – să răspundă unei necesități intelectuale și afective a copilului. Această acționare nu impune existența unui anumit nivel de instruire din partea părinților, dar solicită tuturor conștiința clară asupra importanței lecturii în dezvoltarea deplină a copilului și preocuparea de a-i trezi interesul pentru această activitate.

Că este așa, este suficient să ne gândim la modelul Smarandei Creangă, mama marelui nostru scriitor care, în inegalabilele sale *Amintiri din copilărie* notează: „și când învățam eu la scoală, mama învăța cu mine acasă și citea acum la ceaslov, la psaltire și *Alexandria* mai bine decât mine se bucura grozav când vedea că mă trag la carte." La vârsta preșcolară, lecturile mamei sau ale tatălui, în anumite momente ale zilei, îndeosebi înainte de culcare, constituie cea mai bună modalitate de a stabili primele contacte cu lumea cărților. Poveștile, povestirile din lumea păsărilor sau animalelor sau cele având ca eroi copii de vârstă apropiată, cu care deseori copilul se poate identifica, este genul de literatură menită să încânte copilăria.

Odată cu învățarea scris-cititului, cartea devine un bun accesibil copilului. Efortului stimulativ pentru lectură pe care-l cultivă părintii se adaugă efortul sistematic al școlii, din acest moment, lectura devine calea directă și sigură pentru însușirea formelor și nuanțelor gândirii ca și pentru exprimarea cu claritate și precizie a ideilor proprii. La vârsta primei școlarități, părintele va urmări lecturile recomandate de învățător. Lectura făcută de părinte, discutarea cărtilor citite, dotarea bibliotecii personale constituie câțiva pași ai unei campanii pedagogice a familiei pentru a cultiva în copil gustul pentru lectură.

În ciclurile primar si gimnazial, dar mai ales în anii de liceu, elevii dobândesc cunoștințe care pun bazele culturii către care aspiră un numar însemnat de tineri. Cultura generală nu se asigură prin simpla memorare a conținutului manualelor școlare, nici prin răsfoirea fugară a ziarelor, și cu atât mai mult, prin lecturi reconfortante.

În mediul rural, majoritatea elevilor nu aspiră sa devină oameni culți, mulțumindu-se să termine învățământul obligatoriu. Mulți dintre ei vin la școală pentru ca familiile lor să beneficieze de râvnita alocatie pentru copii. În astfel de școli, acțiunea de stimulare, îndrumare și control a lecturii elevilor reprezintă pentru profesori o mare provocare. Rolul cel mai important în a-i determina pe elevi să citească îi revine profesorului de limba si literatura română. Această acțiune trebuie să înceapă cu elevii nu numai în refractări la lectură, ci și în asimilarea cunoștințelor generale, situație în care rolul profesorului, indiferent de disciplina predată, este decisiv.

În acest context, acţiunea comunicativă se „înfăptuieşte în jocuri de vorbire" care decurg fără probleme dacă interlocutorii se înţeleg în exprimări şi pot accepta „sensul pragmatic al relaţiei interpersonale; sensul conţinutului propoziţional al exprimării lor"; nu pun la îndoială validitatea informaţiilor şi opiniilor pe care şi le comunică; pot accepta pretenţia de validitate a regulilor pe care fiecare decide să le respecte în contextul respectiv[2] . Dacă apar perturbări în exprimările şi propoziţiile elementare (care fac obiectul pragmaticii universale respectiv lingvisticii), se vor solicita *lămuriri* în scopul clarificărilor. Dacă perturbările consensuale se referă la veridicitatea opiniilor, va fi nevoie de *susţineri şi explicaţii*, iar în cazul nerespectării normelor pe parcursul acţiunii comunicative, limpezirea situaţiei se va realiza prin *justificări.* Lămuririle, susţinerile, explicaţiile şi justificările se constituie în răspunsuri la întrebări rezultate din insuficienţa informaţiilor. De aceea, la ele se poate răspunde numai în discursuri, în acest mod fiind întrerupte interacţiunile.

[2] Habermas, J., *Cunoaştere şi comunicare*, prefaţă şi îngrijirea versiunii în limba română Andrei Marga, traducere din limba germană:Andrei Marga, Walter Roth, Iosif Wolf, Editura Politică, Bucureşti, 1983, pp.201-202.

BDD-A29476 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:20 UTC)

„Întemeierea discursivă transformă lămuririle în interpretări, susţinerile în judecăţi, explicaţiile în explicaţii teoretice şi justificările în justificări teoretice” [3].

În acest scop, trecem de la acţiunea comunicativă la discurs.Pe parcursul lecţiilor, deseori este necesar ca profesorul să realizeze această trecere, pentru ca prin intermediul lămuririlor, explicaţiilor şi justificărilor-alese în funcţie de dificultatea subiectului prezentat - să ajungă la un consens cu elevii săi, pentru a se produce înţelegerea comunicării didactice. Considerăm că lămuririle, explicaţiile şi justificările se pot constitui în trepte sau niveluri ale înţelegerii conceptelor utilizate în comunicarea didactică. Atunci când ne referim la aspecte cunoscute, cu grad redus de noutate, câteva lămuriri date de profesor duc rapid la înţelegerea acestora. În condiţiile în care conceptele sunt mai puţin cunoscute, întrebările ridicate de elevi în scop clarificator, vor necesita explicaţii mai mult sau mai puţin detaliate, în timp ce pentru a favoriza înţelegerea noţiunilor complet noi, vor fi necesare justificările.

În concepţia lui Habermas, înţelegerea înseamnă deci realizarea unui consens real prin apel la mijloacele verbale ale discursului. Dacă se ignoră premisa că în orice discurs se poate presupune o situaţie de vorbire ideală spre a dobândi un criteriu suficient pentru distincţia adevăratului consens de cel fals, filosoful german susţine că vorbirea nu ar avea sens şi nu ar fi posibilă înţelegerea, pe care o defineşte ca fiind un concept normativ, confirmat printr-un consens adevărat.

Am încercat să prezentăm o altă abordare asupra discursului, ca instrument generator al conceptului înţelegerii reale a comunicării didactice.

O altă categorie de elevi de care școala trebuie să se ocupe cu prioritate o formează elevii care citesc prea mult și fără discernământ, neglijând pregătirea lecțiilor, frecventarea cursurilor. În condițiile actuale ale invaziei audiovizualului și internetului în viața noastră, acești elevi devin o raritate.

Cei mai multi dintre elevi citesc puțină literatură și, de cele mai multe ori, nu literatură bună, ci cărți de duzină, cu coperte frumos colorate și cu titluri scrise cu litere aurii, nemaivorbind de conținutul, limbajul si erotismul excesiv prezent în pagini întregi.

Lectura operelor literare, ca mijloc de instrucție și educație, are o importanță deosebită în pregătirea tinerilor la intrarea în viață, în alegerea profesiunii și a modelului de urmat.

Rolul educatorului este de a urmări nu numai „cât” dar și „ce” și „cum” citesc elevii săi. Nu numărul mare de cărți citite contează, ci valoarea artistică și educativă a acestora. Un obiectiv important pentru fiecare clasă, dar mai ales pentru profesorul de limba și literatura română, este trezirea interesului elevilor pentru lectură. Odată format, gustul pentru lectură se poate transforma într-o adevărată pasiune, care se poate resimți toată viața.

Îndrumarea lecturii elevilor este o acțiune dificilă și de durată. Misiunea de a se ocupa de lecturile elevilor o au toate cadrele didactice: învățătorii, profesorii diriginți, profesorii de toate specialitățile. Alături de ei bibliotecarul poate organiza acțiuni pentru promovarea cărții și stimularea interesului pentru lectură. Eficacitatea îndrumării lecturii depinde nu numai de o temeinică documentare pedagogică și o bogată cultură generală dar și de cunoașterea preferințelor elevilor, care variază în funcție de vârstă, temperament, mediu social și de rezidență.

Misiunea școlii de a-i stimula pe elevi să citească este cu atât mai grea, cu cât în unele familii nu există modele. Dacă un copil a văzut că părinții, frații mai mari, rudele nu citesc, el de ce să citească? Dacă acasă la el nu există nicio carte, el de ce să cumpere cărți? Un deziderat al școlii este bibliotecă personală a elevului care ar fi ideal să se constituie chiar din clasele primare și să difere de cea a părinților.

Și chiar atunci când părinții provin dintr-un mediu socio-economic aflat la pragul săraciei, când n-au citit niciodată o carte de la un capăt la celălalt, dacă există un minim de interes pentru formarea copiilor se pot obtine rezultate multumitoare. Și ce poate fi mai multumitor pentru un dascăl, decât atunci când vede în elevii săi adepți ai cititului, consumatori pasionați de lectură, care pot să înțeleagă ceea ce citesc, să deosebească ceea ce e bun, util și educativ de ceea ce e rău și

[3] *Ibidem*, p.203.

BDD-A29476 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:20 UTC)

dăunator, să-şi formuleze clar o opinie despre cartea citită. Lectura dezvoltă vocabularul elevilor, apelează la imaginaţia copiilor, mobilizează procesele intelectuale şi duce la creşterea capacităţii de participare emoţională la propria acţiune de creaţie.

Lectura duce la dezvoltarea proceselor intelectuale superioare celor de tip reproductiv, în mod deosebit a proceselor memorial-logice, a imaginaţiei şi a gândirii creatoare.

Paul Cornea spunea în lucrarea sa *Introducere în teoria lecturii* „… că nici computerul, nici televizorul nu vor duce la dispariţia cărţii, că lectura va continua să joace un rol cardinal în viaţa oamenilor, că accelerarea progresului tehnic va fi mereu însoţită de remedierea compensatoare a unui spatiu liber pentru închipuire, visare şi căutare de sens… Cred, vreau să cred că vom continua să citim chiar dacă nu vor mai fi cărţi. O vom face, la nevoie, pe ecrane portabile sau fixe, de buzunar ori de mari dimensiuni, dar vom continua s-o facem câtă vreme vom persevera să gândim şi să producem bunuri simbolice.” [4]

BIBLIOGRAPHY

Limba şi literatura română. *Curriculum pentru învăţământul gimnazial* (clasele V- IX), Chişinău, 2010.

Cornea, Paul, *Introducere în teoria lecturii*, Iaşi, Editura *Polirom*, 1998.

Habermas, Jurgen*, Cunoaştere şi comunicare*, prefaţă şi îngrijirea versiunii în limba română Andrei Marga, traducere din limba germană:Andrei Marga, Walter Roth, Iosif Wolf, Editura Politică, Bucureşti, 1983.

[4] Cornea, Paul, *Introducere în teoria lecturii*, Iaşi, Editura *Polirom*, 1998, p.256.

BDD-A29476 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:20 UTC)